

I INSTITUCIONALNA PODRŠKA

I.1. Regionalni/lokalni biznis centri

Podrška razvoju malih i srednjih preduzeća i preduzetništva na institucionalnom nivou sprovodi se putem mreže regionalnih/lokalnih biznis centara.

Mrežu regionalnih/lokalnih biznis centara sačinjavaju: regionalni biznis centri u **Podgorici, Bijelom Polju, Baru, Pljevljima, Nikšiću i Beranama**, kao i lokalni u **Rožajama, Cetinju i Žabljaku**. Regionalni biznis centar Herceg Novi i lokalni u Plavu su u otvaranju.

Svaki biznis centar prilagođava sadržaj svog **programa rada** nivou razvoja regije na kojoj realizuje svoje aktivnosti, kao i njenim potrebama. Funkcionisanjem Regionalnih / Lokalnih biznis centara omogućava se građanima da dobiju sve neophodne informacije oko formiranja preduzeća, pomoć u pristupu bankama, pomoć u izradi biznis planova i fizibiliti studija, kao i ostale relevantne i praktične informacije i savjete.

Tokom 2007.godine, **broj klijenata**, koji su posjetili biznis centre, iznosi **1676**, što je za 9% više u odnosu na 2006. Takođe se bilježi rast u broju usluga koje se odnose na izradu biznis planova za 46% u odnosu na 2006 godinu.

Do pada broja pruženih usluga došlo je u četiri biznis centra – Podgorica, Berane, Cetinje i Pljevlja, dok su značajan porast ostvarili biznis centri Bijelo Polje i Bar. Biznis centri Žabljak, Rožaje i Nikšić su na približno istom nivou kao i prošle godine.

Postojanje biznis centra Pljevlja je dovedeno u pitanje zbog privatizacije Pljevaljske banke koja je bila jedan od osnivača ovog biznis centra. U 2008.godini treba na kvalitetan način raditi na rješavanju ovog problema. U biznis centru Bar postoje kadrovski problemi, ali uspostavljena je saradnja sa novoformiranim Biznis start up centrom, tako da će u narednom periodu ovaj problem biti prevaziđen.

Takođe, još uvijek je prisutan problem samoodrživosti biznis centara, samoinicijativnosti zaposlenih, nedovoljnog broja urađenih projekata kao i problem adekvatnog kadrovskog potencijala.

Aktivnosti koje su sproveli biznis centri su uglavnom vezane za projekte Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća. Prvenstveno se misli na tri kreditne linije: **»Podsticanje konkurentnosti«, »Podsticanje izvoza«, i »Energetska efikasnost i obnovljivi izvori energije u Crnoj Gori«** kao i za **»Program smanjenja siromaštva putem podrške započinjanju sopstvenog biznisa i socijalno-ekonomska integracija izbjeglica u Crnoj Gori 2006/2007. godine«** u saradnji sa HELP-om.

Tabelarni prikaz ukupnog broja klijenata i vrste pruženih usluga u svim centrima

God.	BROJ KLIJENATA	VRSTA PRUŽENE USLUGE			
		Registracija biznisa	Izrada pomoć izradi planova	i u biznis	Pristup kreditnim linijama
2005	1718	140	142	264	1172
2006	1526	123	241	288	874
2007	1676	202	351	260	863

Da bi se riješili problemi vezani za kadrovski potencijal , organizovani su razni programi edukacije za zaposlene u RBC u cilju podizanja njihovih stručnih znanja.

U okviru Memoranduma o saradnji koji je Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća potpisala sa **japanskom agencijom za međunarodnu saradnju - JICA**, održana su seminari na temu:

Dijagnoza preduzeća (Modul II) -Ovaj seminar je bio namijenjen prvenstveno službenicima biznis centara u Crnoj Gori, a odnosio se na filozofiju, i ključna znanja o upravljanju preduzećima sa ciljem podsticaja rasta i razvoja.

Polaznicima su prenijete standardizovane vještine dijagnoze preduzeća u Japanu kako bi na osnovu njih mogli razviti sopstene ideje o poboljšanju produktivnosti, i razvoju biznisa. Seminarom **dijagnoza preduzeća** se uvodi i predstavlja standardni proces biznis savjetodavnih usluga.

U okviru **Modula III** razmatrana su tri slučaja : prerađivačka industrija, trgovina na malo i trgovina na veliko. Razrada ovog modula sastojala se iz dva dijela: posjeta odabranom preduzeću gdje su službenici u direktnom razgovoru sa direktorom i kroz obilazak datog preduzeća prikupljali podatke potrebne za sastavljanje dijagnoze preduzeća, a nakon toga obradili prikupljene informacije i kroz grupnu diskusiju je sastavljen izvještaj o dijagnozi preduzeća. Nakon uspješno završenog trećeg modula službenicima Biznis centara su uručeni sertifikati o završenom treningu za dijagnozu preduzeća.

I.1.1.Regionalni Biznis Centar Podgorica

Regionalni biznis centar Podgorica trenutno posluje u okviru Agencije za izgradnju i razvoj Podgorice. Biznis centar raspolaže sa jednom kancelarijom u kojoj rade dva zaposlena diplomirana ekonomista.

Osnovna aktivnost Biznis centra je pomoć malim i srednjim preduzećima kroz dva organizaciona dijela:

- razvojno-istraživački poslovi
- biznis usluge.

BIZNIS USLUGE

U 2007.godini broj klijenata koji je posjetio biznis centar iznosi 49, što je za 18% manje u odnosu na 2006.godinu. Najveći broj pruženih usluga odnosi se na usluge izrade i pomoći u izradi biznis planova-20, pristup kreditnim linijama- 15, registracija biznisa -7 i savjetodavne usluge- 7.

Tabelarni prikaz broja klijenata i vrste pruženih usluga

God.	BROJ KLIJENATA	VRSTA PRUŽENE USLUGE			
		Registracija biznisa	Izrada i pomoć u izradi biznis planova	Pristup kreditnim linijama	Savjetodavne usluge
2005	430	80	33	9	308
2006	60	9	22	21	8
2007	49	7	20	15	7

PROGRAMI EDUKACIJE

U okviru programa edukacije realizovane su slijedeće aktivnosti:

- Službenici centra su pohađali seminare u okviru JICA Projekta za razvoj malih i srednjih preduzeća (2006-2007).
- Studijska posjeta Bugarskoj (Sofija), gdje su održana predavanja na temu razvoja menadžerskih vještina na Bugarskom Institutu za postdiplomske studije. Uspostavljena je saradnja sa partnerima i preduzetnicima iz regiona, kao i upoznavanje sa iskustvom i dobrom praksom zemalja iz regiona.

SPECIFIČNE AKTIVNOSTI

- U okviru kreditne linije **»Podsticanje konkurentnosti«** koja je usmjerena na podršku privatnom sektoru, RBC je pružao neophodne informacije u vezi

ove kreditne linije zainteresovanim preduzetnicima/preduzećima, i pripremao Investicione projekte.
Urađeno je 20 investicionih projekata.

- U okviru kreditne linije **»Podsticanje izvoza«**, koja je namijenjena za kreditiranje izvoznih investicionih projekata RBC je pružao neophodne informacije u vezi ove kreditne linije zainteresovanim preduzetnicima/preduzećima, i pripremao Investicione projekte.
Urađena su dva investiciona projekta, a u pripremi je još jedan.
- U okviru kreditne linije **»Energetska efikasnost i obnovljivi izvori energije u Crnoj Gori«**, kojom se želi omogućiti malim i srednjim preduzećima da poboljšaju energetska efikasnost i počnu koristiti alternativne obnovljive izvore energije, osim informisanja preduzeća o projektu, pružena je pomoć u izradi 2 biznis plana (ekonomski dio projekta).
- U okviru projekta **»Program smanjenja siromaštva putem podrške započinjanju sopstvenog biznisa i socijalno-ekonomska integracija izbjeglica u Crnoj Gori 2006/2007. godine«** u saradnji sa HELP-om, zaposleni u RBC su bili angažovani na prikupljanju prijave za kredite, njihovoj obradi, terenskim posjetama kandidatima i odabirom korisnika. Projektom su obuhvaćena lica koja žive u opštinama Podgorica i Danilovgrad.
Dodjeljeno je **16** kredita, u ukupnoj vrijednosti **19.200€**.
- U okviru projekta **„Izbor najboljeg preduzeća 2006. godine** RBC je pružao neophodne informacije vezano za ovu aktivnost.

OSTALE AKTIVNOSTI

Osim ovih aktivnosti treba napomenuti i svakodnevni rad sa strankama, pružanje informacija vezano za registraciju preduzeća, povezivanje sa ostalim institucijama, vođenje baze podataka preduzeća, sastanci sa predstavnicima međunarodnih organizacija, itd.

I.1.2. Regionalni Biznis Centar Berane

Regionalni biznis centar Berane je osnovan od strane Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća. U centru trenutno rade četiri službenika (3 VSS i 1 SSS).

RAZVOJNO –ISTRAŽIVAČKI POSLOVI

Ovaj centar u okviru svog plana i **programa rada** realizuje:

- ▶ izradu privrednog **profila opština Berane, Plav i Andrijevica**
- ▶ izradu **plana razvoja RBC Berane**
- ▶ izradu **analize postojećeg stanja** malih i srednjih preduzeća
- ▶ izrada **plana promocije**, gdje su definisani načini promocije, potreban budžet, kao i terminski plan i monitoring uspješnosti rada centra.

BIZNIS USLUGE

U 2007.godini broj klijenata koji je posjetio biznis centar iznosi 325, što je za 25% manje u odnosu na 2006.godinu. Najveći broj pruženih usluga odnosi se na savjetodavne usluge- 300, pristup kreditnim linijama -12, izrada i pomoć u izradi biznis planova -11 i registracija biznisa- 2.

Tabelarni prikaz broja klijenata i vrste pruženih usluga

God.	BROJ KLIJENATA	VRSTA PRUŽENE USLUGE			
	UKUPNO	Registracija biznisa	Izrada i pomoć u izradi biznis planova	Pristup kreditnim linijama	Savjetodavne usluge
2005	395	0	2	72	321
2006	429	0	25	75	329
2007	325	2	11	12	300

PROGRAMI EDUKACIJE

U okviru programa edukacije realizovane su slijedeće aktivnosti:

- Službenici biznis centra su bili učesnici seminara u okviru JICA Projekta za razvoj MSP. Krajnji rezultat seminara je izvještaj o dijagnozi preduzeća „ **LA VISTA**“ iz Berana
- Zaposleni u biznis centru su prisustvovali na većem broju seminara i prezentacija kao što su: prezentacija Regionalne konferencije **EMBRACE II** projekta, seminar „**CEFTA 2006 primjena**“, radionica u vezi sa realizacijom projekta „**Energetska efikasnost i obnovljivi izvori energije**“, **CARDS projekat**, prezentacija „**Suočavanje sa biznis barijerama**“,

priprema i organizacija prezentacije Programa „**Podsticanje konkurentnosti i izvoza**“ i Programa „**Energetska efikasnost i obnovljivi izvori energije**“ na kojoj su predstavljene trenutne aktivnosti Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća na planu finansijske podrške sektoru malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori, upoznavanje sa Holandskim programom saradnje sa zemljama istočne evrope (PSOM) koji se odnosi na podršku investiranju u zemlje istočne Evrope kroz finansiranje pilot projekata holandskih kompanija na lokalnim tržištima, učešće na radionici „**Reforma tržišta rada i razvoj radne snage**“ koju je organizovala Evropska agencija za rekonstrukciju, učešće na prezentacijama: „**Mini hidrocentrale u opštini Berane**“.

SPECIFIČNE AKTIVNOSTI

- U okviru projekta »**Program smanjenja siromaštva putem podrške započinjanju sopstvenog biznisa i socijalno-ekonomska integracija izbjeglica u Crnoj Gori 2006/2007. godine**« u saradnji sa HELP-om, zaposleni u RBC su bili angažovani na prikupljanju prijave za kredite, njihovoj obradi, terenskim posjetama kandidatima i odabirom korisnika. Projektom su obuhvaćena lica koja žive u opštini Berane. Dodjeljeno je **19** kredita, u ukupnoj vrijednosti **22.800€**.
- RBC je pripremio medijski nastup **ZZ „VRBICA“** na Jadranskom sajmu i regionalnoj manifestaciji „DANI POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA I DOMAĆE RADNOSTI“ u Petnjici. Pomoć u izradi logoa, priprema materijala i izrada web prezentacije za Zemljoradničku zadrugu „Vrbica“. Web prezentacija je postavljena na adresi **<http://zzvrbica.tripod.com>**. Ona će se ažurirati u skladu sa dostavljenim materijalima od strane pomenute zadruge.
- Posredovanje između Unije poslodavaca Crne Gore i preduzeća DOO „**DRVOPREX**“ iz Beana i DOO „**MOLIKA**“ iz Plava, a u cilju saradnje sa zemljama Istočne Evrope (Projekti koji podrazumijevaju formiranje zajedničkih preduzeća između holandskih kompanija i njihovih lokalnih partnera-**business to business** donacija).
- Posredovanje između renomiranog drvoprerađivača DOO „**MOLIKA**“ iz Plava i Centra za obuku drvoprerađivača JU Srednja škola „Vukadin Vukadinović“ iz Berana u cilju obuke radnika za potrebe pomenutog preduzeća.

OSTALE AKTIVNOSTI

- Prikupljanje novih podataka iz Centralnog registra Privrednog suda u Podgorici i drugih institucija za ažuriranje baze podataka o malim i

srednjim preduzećima u regionu Berane, Plav i Andrijevica, kao i ažuriranje Profila opštine Berane.

- Sprovedene su aktivnosti na animaciji MSP u regionu za izbor najboljeg preduzeća u 2006 godini .
- Ostvarena saradnja sa fondacijom **Caritas Luxemburg** i uspostavljen dogovor u pomoci lokalnom stanovništvu.
- Izrada i nadogradnja web prezentacije Regionalnog biznis centra Berane.
Adresa:<http://bcberane.tripod.com>

I.1.3. Regionalni Biznis Centar Bijelo Polje

Regionalni biznis centar Bijelo Polje je osnovan od strane Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća i Opštine Bijelo Polje – Sekretarijat za finansije, ekonomski razvoj i privredu. U Biznis Centru rade 3 sluzbenika sa VSS.

BIZNIS USLUGE

U 2007.godini broj klijenata koji je posjetio biznis centar iznosi 421, što je za 78% više u odnosu na 2006.godinu. Najveći broj pruženih usluga odnosi se na usluge izrade i pomoći u izradi biznis planova-159, registracija biznisa -119, pristup kreditnim linijama -86, i savjetodavne usluge- 57.

Tabelarni prikaz broja klijenata i vrste pruženih usluga:

God.	BROJ KLIJENATA	VRSTA PRUŽENE USLUGE			
	UKUPNO	Registracija biznisa	Izrada i pomoć u izradi biznis planova	Pristup kreditnim linijama	Savjetodavne usluge
2005	133	18	23	27	65
2006	236	56	48	45	87
2007	421	119	159	86	57

PROGRAMI EDUKACIJE

U okviru programa edukacije realizovane su slijedeće aktivnosti:

- Službenici biznis centra su učestvovali na radionici "**Dijagnostifikovanje malih i srednjih preduzeća**" u organizaciji Direkcije MSP i JICA projekta.
- Seminar "**Cefta 2006 - primjena**" koji su organizovali: Privredna komora Crne Gore, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Uprava carina. Seminar je posvećen primjeni Sporazuma o slobodnoj trgovini u Jugoistocnoj Evropi -CEFTA 2006 god.
- Jedan član Biznis Centra je boravio u Japanu (Sapporo) u okviru programa "**Tehnička podrška razvoju malog i srednjeg biznisa u Crnoj Gori**" japanske organizacije JICA u periodu od 22.05 do 30.06.2007 god. na trening kursu "**Proizvodni menadžment organizovan za zemlje jugoistocne Evrope**".
- RBC-Bijelo Polje je organizovao seminar na temu "**Kako registrovati sopstveni biznis**" i "**Sušтина i svrha biznis plana**" za odobrene korisnike grantova koje je dodijelila Njemačka organizacija HELP.

SPECIFIČNE AKTIVNOSTI

- U okviru projekta »**Program smanjenja siromaštva putem podrške započinjanju sopstvenog biznisa i socijalno-ekonomska integracija izbjeglica u Crnoj Gori 2006/2007. godine**« u saradnji sa HELP-om, zaposleni u RBC su bili angažovani na prikupljanju prijave za kredite, njihovoj obradi, terenskim posjetama kandidatima i odabirom korisnika. Projektom su obuhvaćena lica koja žive u opštini Bijelo Polje. Dodjeljeno je **8 kredita**, u ukupnoj vrijednosti **9.600€**.
- U okviru projekata "**Podsticanje konkurentnosti**" i "**Podsticanje izvoza**" biznis centar Bijelo Polje je uradio **9 biznis planova** za preduzetnike iz Opštine Bijelo Polje i Mojkovac.
- **Projekat IDEA**, implementiraju Informest (Italija), Centralnoevropska inicijativa i Bugarska agencija za promociju MSP. Projekat ima za cilj da stvara povoljan ambijent za privlačenje stranih investicija i podrži razvoj MSP, kako u zemljama Centralnoevropske inicijative, razvojem interaktivnog sistema Biznis Centar -Bijelo Polje je jedna od 20 organizacija za podršku biznisu u Crnoj Gori, tako da će preko Sekretarijata projekta biti uključen u ovaj program.
- U okviru projekta "**Izbor preduzeća godine za 2006 godinu**" biznis centar je predložio sledeća preduzeća: Doo "Mesopromet", Doo "Merkator", Doo "Pestan Komerc", Doo "Flores", Doo "Drvex" i prikupio odgovarajuću dokumentaciju.
- Učešće na tribini o nacrtu Prostornog plana Crne Gore, na kojoj je RBC tražio izmjene nacrtu Prostornog plana u domenu razvoja turizma, izgradnje regionalnih i prekograničnih puteva, prekogranične saradnje, zaštite životne sredine itd.
- Aktivno učešće Regionalnog Biznis Centra u projektu Bjelasica turistička destinacija -valorizacija turističkih potencijala Bijelog Polja, razvoj svih tipova turizma specifičnih za Limsku dolinu. RBC aktivno učestvuje u pripremi izrade tenderske dokumentacije za valorizaciju potencijala planine Bjelasice.

OSTALE AKTIVNOSTI

- Održani su brojni sastanci i to: Sastanak sa italijanskom delegacijom Venecije Fridjulija Bijelom Polju, čiji je cilj posjete moguće investiranje u interesantne projekte na sjeveru Crne Gore, sastanak sa predstavnicima "**Caritasa**". Upoznavanje sa njihovim programom i presjek stanja preduzetništva u našem regionu, sastanak sa predstavnicima **Academic Training Association** ATA, tema sastanka procjena potencijalnih lokacija za osnivanje poslovnih centara i inkubatora koji ATA namjerava da osnuje

u Crnoj Gori, sastanak sa predstavnikom TAM-BAS programa i upoznavanje sa projektnim aktivnostima, sastanak na temu **"Turizam u funkciji razvoja proizvodnje hrane"** koji je organizovala Privredna komora Crne Gore, prezentacija **"Balkanska fondacija za podršku lokalnim inicijativama"**, koju je organizovala Američka organizacija Project for Public Spaces. Tema prezentacije je bila **"Kreiranje javnih prostora"**, sastanak sa Centrom za preduzetništvo i ekonomski razvoj koji uz podršku kancelarije UNDP u Podgorici i IRD programa USAID radi na projektu mjerenja i ocjene privlačnosti svih crnogorskih opština.

I.1.4. Lokalni Biznis Centar Cetinje

Lokalni biznis centar Cetinje je osnovan od strane Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća. U centru trenutno rade dva službenika(1 VS i 1 SSS).

BIZNIS USLUGE

U 2007.godini broj klijenata koji je posjetio biznis centar iznosi 69, što je za 39% manje u odnosu na 2006.godinu. Najveći broj usluga odnosi se na broj pruženih savjetodavnih usluga- 35, usluge izrade i pomoći u izradi biznis planova-17, pristup kreditnim linijama 15 i registracija biznisa- 2.

Tabelarni prikaz broja klijenata i vrste pruženih usluga:

God.	BROJ KLIJENATA	VRSTA PRUŽENE USLUGE			
		Registracija biznisa	Izrada i pomoć u izradi biznis planova	Pristup kreditnim linijama	Savjetodavne usluge
2005	73	12	19	4	38
2006	114	3	47	24	40
2007	69	2	17	15	35

PROGRAMI EDUKACIJE

U okviru programa edukacije realizovane su slijedeće aktivnosti:

- Učešće službenika Centra u JICA projektu. Krajnji rezultat seminara na temu »Dijagnoza preduzeća« je detaljan izvještaj i dijagnoza preduzeća **D.O.O. Pirela** iz Danilovgrada.
- U okviru programa "**Tehnička podrška razvoju malog i srednjeg biznisa u C.Gori**" japanske organizacije JICA, jedan zaposleni je boravio u Japanu (Sapporo) na trening kursu "**Proizvodni menadžment organizovan za zemlje jugoistočne Evrope**".

SPECIFIČNE AKTIVNOSTI

- Organizovani su sastanci i učešća na seminarima i radionicama i to: sastanak sa gradonačelnikom i menadžerom Prestonice Cetinje oko definisanja strategije nastavka projekta „Škola u prirodi – Cetinje“ koji je prenesen pod pokroviteljstvo Prestonice, učešće na prezentaciji

Regionalne konferencije **EMBRACE II** projekta , sastanak sa Udruženjem proizvođača njeguških specijaliteta oko dogovaranja budućih aktivnosti vezanih za odobravanje kredita udruženjem proizvođača Njeguškog pršuta, učešće na radionici „**Energetska efikasnost i obnovljivi izvori energije**“, sastank LBC Cetinje i rukovodstva Prestonice sa potencijalnim stranim investitorom iz Slovenije i Austrije.

OSTALE AKTIVNOSTI

Pored uobičajenih aktivnosti, Lokalni biznis centar Cetinje radi na sledećem:

- saradnja sa ino partnerima, konkretno sa firmom FLORIDO AKTIENGESELLSCHAFT Schaanwald (Lihtenštajn), vezano za mogućnost izgradnje hotela »**Lokanda**« na Cetinju, kao i eventualna ulaganja i partnerstvo sa Sportskim centrom Cetinje, obnovu planinarskog doma na Lovćenu i druge projekte;
- izrada strategije za unapređenje programa projekta „**Škola u prirodi – Prestonica Cetinje**“, istraživanje mogućnosti ino partnerstva u domenu zajedničkih projekata;
- marketing plan i prezentacija biznis usluga koje Centar pruža svojim klijentima (sredstva javnog informisanja, brošure, flajeri...);
- analiza stanja i profilisanje malih i srednjih preduzeća na području opštine Cetinje;
- izrada web razglednice Cetinja (<http://fotocet.bc-cetinje.com>) u okviru postojećeg domena matičnog sajta LBC Cetinje;
- izrada web prezentacija i drugih marketniških materijala za zainteresovana MSP.

I.1.5. Regionalni Biznis Centar Bar

Regionalni biznis centar Bar je osnovan od strane Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća. U biznis centru Bar radi jedan službenik.

BIZNIS USLUGE

Broj klijenata je u 2007. godini na znatno **većem nivou** (42%) u odnosu na 2006. godinu, što je rezultat zajedničke saradnje Regionalnog biznis centra Bar i **Biznis-Start Up centra**. Najveći broj usluga odnosi se na broj pruženih savjetodavnih usluga- 35, usluge izrade i pomoći u izradi biznis planova-43, pristup kreditnim linijama -10 i registracija biznisa -5.

Tabelarni prikaz broja klijenata i vrste pruženih usluga:

God.	BROJ KLIJENATA	VRSTA PRUŽENE USLUGE			
	UKUPNO	Registracija biznisa	Izrada i pomoć u izradi biznis planova	Pristup kreditnim linijama	Savjetodavne usluge
2005	34	0	2	12	20
2006	45	6	1	22	16
2007	185	5	43	10	130

PROGRAMI EDUKACIJE

U okviru programa edukacije realizovane su slijedeće aktivnosti:

- Organizovani su seminari u okviru projekta JICA Projekta za razvoj malih i srednjih preduzeća **Dijagnoza preduzeća** (namijenjen službenicima regionalnih/lokalnih biznis centara) i **Biznis trening** (namijenjen onima koji planiraju da započnu ili su već počeli sopstveni biznis, službenicima regionalnih/lokalnih biznis centara, zaposlenim u preduzećima)
- **Studijska posjeta inkubatorima u Hrvatskoj** u okviru četvorogodišnjeg projekta „Otvaranje biznis start-up centara i inkubatora 2007-2010“ koji je finansiran od strane Ministarstva za inostrane poslove Kraljevine Holandije u saradnji sa lokalnim institucijama koje su zastupljene u koordinacionom odboru centra.

SPECIFIČNE AKTIVNOSTI

- Prisustvo prezentaciji Regionalne konferencije **EMBRACE II** projekta, učešće na okruglom stolu na temu „**Strategija ekonomskog razvoja Opštine za naredni petogodišnji period**“.

- **Saradnja sa Biznis Start-Up centrom Bar** na formiranju Biznis inkubatora u Baru.

I.1.6. Lokalni Biznis Centar Žabljak

Lokalni biznis centar Žabljak je osnovan od strane Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća. U centru trenutno radi jedan službenik sa VSS.

BIZNIS USLUGE

U 2007. godini broj klijenata koji je posjetio biznis centar iznosi 99, što je na istom nivou kao i u 2006 godini. Najveći broj usluga odnosi se na broj pruženih savjetodavnih usluga- 65 , pristup kreditnim linijama -17, izrada i pomoć u izradi biznis planova-8, i registracija biznisa 9.

U toku 2007 godine ukupno je urađeno **8 biznis planova** u okviru projekta »Podsticanje konkurentnosti«. Zainteresovanih preduzeća je bilo znatno više od broja urađenih biznis planova, ali značajan broj preduzeća nije ispunjavao uslove kreditne linije u manjoj ili većoj mjeri.

Tabelarni prikaz broja klijenata i vrste pruženih usluga:

God.	BROJ KLIJENATA	VRSTA PRUŽENE USLUGE			
	UKUPNO	Registracija biznisa	Izrada i pomoć u izradi biznis planova	Pristup kreditnim linijama	Savjetodavne usluge
2005	19	0	2	5	12
2006	99	2	11	12	74
2007	99	9	8	17	65

PROGRAMI EDUKACIJE

U okviru programa edukacije realizovane su slijedeće aktivnosti:

- Učešće na seminarima u organizaciji JICA projekta, na osnovu kojih je pripremljen izvještaj o dijagnozi preduzeća „ **LA VISTA**“ iz Berana.
- Učešće na regionalnoj konferenciji predstavljanja **EMBRACE II** projekta.
- Saradnja sa FORS Montenegro (Fondacija za razvoj sjevera Crne Gore) koji su već prihvatili da investiraju u neke projekte vezane za Opštinu Žabljak.

SPECIFIČNE AKTIVNOSTI

- U okviru projekta »**Program smanjenja siromaštva putem podrške započinjanju sopstvenog biznisa i socijalno-ekonomska integracija izbjeglica u Crnoj Gori 2006/2007. godine**« U Opštini Žabljak dodjeljeno je

4 kredita, u prosječnoj vrijednosti pojedinačne donacije koja iznosi oko 1.200 € (**4.800€**).

OSTALE AKTIVNOSTI

- Rad u „**Centru za razvoj Durmitorskog područja**“ na realizaciji projekata koji su od značaja za opštine Žabljak, Šavnik i Plužine.
- Aktivno učešće u promociji Durmitorskog područja „**Dani planinskog cvijeća**“

I.1.7.Lokalni Biznis Centar Rožaje

Lokalni biznis centar Rožaje je osnovan od strane Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća i Opštine Rožaje. Biznis centar Rožaje trenutno posluje kao poseban organ lokalne uprave Rožaje. Biznis centar raspolaže sa dvije kancelarije u kojima radi pet zaposlenih (4 VSS i 1 SSS)

BIZNIS USLUGE

U 2007.godini broj klijenata koji je posjetio biznis centar iznosi 250, što za 3% više u odnosu na 2006 godinu. Najveći broj usluga odnosi se na broj pruženih savjetodavnih usluga- 101 , pristup kreditnim linijama- 78, registracija biznisa- 36, izrada i pomoć u izradi biznis planova-35.

Biznis centar pruža dvije vrste usluga:

1. Besplatne usluge

- Upućivanje na adekvatne izvore i adrese gdje mogu dobiti konkretnu tehničku pomoć, savjet,informacije i podršku
- Savjeti u vezi strukture i registracije biznisa
- Informacije o izvorima finansiranja
- Obezbjedivanje usluga partnerskih institucija
- Pružanje osnovnih informacija o pravnoj regulativi(porez,carine)
- Savjeti za marketing, itd.

2. Usluge koje se naplaćuju

- Registracija preduzeća
- Obrazloženje poslovne ideje
- Preporuka kreditoru
- Popunjavanje zahtjeva za kredit
- Izrada biznis plana
- Izrada marketing plana
- Revizija postojećeg biznis plana

Iako je zainteresovanih preduzeća bilo znatno više, broj urađenih biznis planova u 2007. godini je znatno manji u odnosu na 2006. godinu, što se objašnjava time što veliki broj potencijalnih korisnika kredita nijesu zadovoljavali uslove kreditnih linija u manjoj ili većoj mjeri.

Tabelarni prikaz broja klijenata i vrste pruženih usluga:

God.	BROJ KLIJENATA	VRSTA PRUŽENE USLUGE			
		UKUPNO	Registracija biznisa	Izrada i pomoć u izradi biznis planova	Pristup kreditnim linijama
2005	430	20	49	75	286
2006	243	17	51	40	135
2007	250	36	35	78	101

PROGRAMI EDUKACIJE

U okviru programa edukacije realizovane su slijedeće aktivnosti:

- U okviru JICA Projekta službenici Biznis Centra Rožaje su učestvovali u grupnim razmatranjima studija slučaja i na osnovu prikupljenih podataka sačinjen je izvještaj o dijagnozi preduzeća „ **LA VISTA**“ iz Berana.

SPECIFIČNE AKTIVNOSTI

- U okviru projekta »**Program smanjenja siromaštva putem podrške započinjanju sopstvenog biznisa i socijalno-ekonomska integracija izbjeglica u Crnoj Gori 2006/2007. godine**« U Opštini Rožaje dodjeljeno je **10** kredita, u prosječnoj vrijednosti pojedinačne donacije koja iznosi oko 1.200 € (**12.000**).

OSTALE AKTIVNOSTI

- Aktivnosti sa Agencijom za lokalnu demokratiju Nikšić, vezane za izradu projekata privrednog razvoja opštine Rožaje, kao i aktivnosti oko projekta «**Pogranična saradnja**» .
- Aktivnosti vezane za Sekretarijat za privredu opštine Rožaje koje su se odnosile na pomoć ovom Sekretarijatu prilikom odgovora stranim investitorima kao i na sakupljanje informacija za potrebe ovog sekretarijata.
- Nastavljen je rad na bazi podataka preduzeća iz opštine Rožaje. Uglavnom su obuhvaćena preduzeća iz oblasti proizvodnje, drvoprerade, turizma i poljoprivrede.
- Monitoring Projekta «**Održivi razvoj opštine Rožaje**» finansiran od UNDP-a.

I.1.8. Regionalni Biznis Centar Nikšić

Regionalni biznis centar Nikšić je osnovan partnerstvom između Prve banke ad i Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća. U njemu radi jedan službenik sa VSS.

BIZNIS USLUGE

U 2007.godini broj klijenata koji je posjetio biznis centar iznosi 244, što za 8% manje u odnosu na 2006 godinu. Najveći broj usluga odnosi se na broj pruženih savjetodavnih usluga- 155 , izrada i pomoć u izradi biznis planova-55, registracija biznisa- 22, pristup kreditnim linijama- 12.

Tabelarni prikaz broja klijenata i vrste pruženih usluga:

God.	BROJ KLIJENATA	VRSTA PRUŽENE USLUGE			
	UKUPNO	Registracija biznisa	Izrada i pomoć u izradi biznis planova	Pristup kreditnim linijama	Savjetodavne usluge
2005	166	10	11	38	107
2006	265	30	35	30	170
2007	244	22	55	12	155

U 2007 godini najveći broj biznis usluga odnosi se na pružanje savjetodavnih usluga (**155**). Ukupno je bilo 22 registracije biznisa , dok je pristup kreditnim linijama znatno manji u odnosu na predhodnu godinu.

PROGRAMI EDUKACIJE

U okviru programa edukacije realizovane su slijedeće aktivnosti:

- Službenik Cetra je učestvovao na II i III Modulu Seminara "**Dijagnoza malih i srednjih preduzeća**" u organizaciji japanske organizacije za tehničku pomoć. Na kraju seminara je sastavljena dijagnoze preduzeća preduzeća **D.O.O. Pirela** iz Danilovgrada.

SPECIFIČNE AKTIVNOSTI

- U okviru projekta »**Program smanjenja siromaštva putem podrške započinjanju sopstvenog biznisa i socijalno-ekonomska integracija izbjeglica u Crnoj Gori 2006/2007. godine**« u Opštini Nikšić dodjeljeno je **6** kredita, u vrijednosti **7.200€**.
- Praćenje realizacije kredita Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Vlade Crne Gore kod Prve banke Crne Gore.

I.1.9. Regionalni Biznis Centar Pljevlja

Regionalni biznis centar Pljevlja je osnovan od strane Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća, Pljevaljske banke AD i Rudnika uglja AD.

BIZNIS USLUGE

U 2007.godini broj klijenata koji je posjetio biznis centar iznosi 31 što je za 11% manje u odnosu na 2006 godinu. Najveći broj usluga odnosi se na pristup kreditnim linijama- 15, savjetodavne usluge- 13 , izrada i pomoć u izradi biznis planova-3 .

Tabelarni prikaz broja klijenata i vrste pruženih usluga:

God.	BROJ KLIJENATA	VRSTA PRUŽENE USLUGE			
	UKUPNO	Registracija biznisa	Izrada i pomoć u izradi biznis planova	Pristup kreditnim linijama	Savjetodavne usluge
2005	38	0	1	22	15
2006	35	0	1	19	15
2007	31	0	3	15	13

Manji broj klijenata i pruženih usluga u odnosu na prošlu dvije godine može se objasniti time što je prodajom Pljevaljske banke a.d. Pljevlja, početkom godine, i kupovinom iste od strane Atlasmont banke a.d. Podgorica, došlo do prestanka saradnje sa dotadašnjim lokalnim partnerom, Pljevaljskom bankom a.d. Pljevlja i praktično gašenja Biznis centra u Pljevljima što je otežalo dalje aktivnosti. Proces privatizacije izazvao nesigurnost zadržavanja na postojećim poslovima kod službenika biznis centra, i time direktno uticao na učešće u gotovo svim aktivnostima i projektima centra.

PROGRAMI EDUKACIJE

U okviru programa edukacije realizovane su slijedeće aktivnosti:

- **Učešće na** dva seminara u organizaciji JICA „Japanska organizacija za tehničku pomoć. U programu seminara je bio konkretan praktični rad, u ovom slučaju obilazak fabrike sokova **"Pirela"** i sagledavanje stanja u njoj, a zatim izrada analize stanje i predloga paketa mjera za poboljšanje njenog rada.

SPECIFIČNE AKTIVNOSTI

- I ove godine je nastavljen projekat »Program smanjenja siromaštva putem podrške započinjanju sopstvenog biznisa sa Njemačkom organizacijom HELP. U Opštini Pljevlja dodjeljen je **1 grant**, u vrijednosti od **1.200 €**
- Prisustvo prezentaciji Regionalne konferencije **EMBRACE II** projekta i učešće na seminaru „**CEFTA 2006 primjena**“ koju je organizovala Privredna komora Crne Gore u saradnji sa Ministarstvom za ekonomski razvoj, Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Upravom carina.